

scriselor de proveniență românească, pe provincii, deosebindu-le după apartenența la subtipul respectiv al slavonei românești, după caracteristicile paleografice, stilul și culorile iluminățiilor, precum și după legătura manuscriselor.

Sînt cunoscute ipotezele în baza cărora unele din cele mai vechi manuscrise slave și slavone (*Codex Suprasliensis*, *Codex Savae* și *Evangelia galiciană*) au fost considerate a fi scrise pe teritoriul românesc. Sîntem de părere că nu există suficiente argumente pentru o atare localizare.

În prefața la catalogul manuscriselor slave din Biblioteca Academiei, P. P. Panaitescu, referindu-se la unele manuscrise din Banat și Transilvania, scria că „par a aparține unei școli de scriitori locali de manuscrise. Un studiu mai amănunțit al acestor manuscrise ne va arăta dacă, într-adevăr, se poate vorbi de o școală de copişti și deci de circulația unor manuscrise slave păstrate pînă astăzi în țara noastră dinainte de întemeierea statelor feudale ale Țării Românești și Moldovei”¹. Încercînd să aducem o contribuție la completarea imaginii despre cele mai vechi scrieri din țara noastră, ne vom ocupa în rîndurile de față de manuscrisele slavo-române pînă în secolul al XIV-lea inclusiv, păstrate în diferite biblioteci din țară.

Considerăm printre cele mai vechi manuscrise copiate sau aduse în țara noastră următoarele (le cităm în ordinea vechimii):

1. *Fragment de Apostol*, sfîrșitul sec. XII, B.A.R.², ms. sl. 790.

Este un manuscris foarte deteriorat, nu s-au păstrat decît 4 file (20 × 27,5 cm), dintre care două au partea exterioară tăiată. Manuscrisul a fost achiziționat de Biblioteca Academiei în anul 1967³. Nu a fost descris pînă în prezent.

Textul este scris pe două coloane, pe pergament de calitate bună, a avut iluminății în roșu și verde, care s-au șters cu totul. Scrierea este unciala literară chirilică, cu litere mari și groase, cu spațiu mare între litere, foarte asemănătoare scrierii unciale grecești din secolele IX—X și caracteristică pentru cele mai vechi manuscrise slave⁴. Grafia acestui manuscris este mai apropiată de cea a *Codexului Suprasliensis*⁵, decît de cea a manuscriselor din secolele XIII și XIV⁶ (vezi fot. 1 și 2).

Conținutul: cuprinde 5 fragmente din epistolele apostolilor, începînd cu Epistola apostolului Pavel către evrei, sfîrșitul cap. 8 (f. 1), continuă cu cap. 9, v. 8 (f. 1v—4v) și sfîrșește cu Epistola sobornicească a lui Iacob (f. 4v).

Limba prezintă unele trăsături ale redacției ruse, de pildă:

— denazalizarea $o > u$ ($jo > ju$): *нмоуштоу, поути, немоуштаго* (f. 1), *прѣимакци, в братѣю свою* (f. 3), *прѣмоудростю* (f. 4v), *съсоудъ, крѣвлю* (f. 1v);

¹ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. VIII.

² B.A.R. = Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România (București).

³ Mulțumim, pe această cale, pentru informații și sprijin specialiștilor de la secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei R. S. România și în special tov. G. Stempel și D. Aramă.

⁴ E. F. Karskij, *Славянская кирилловская палеография* Leningrad, 1928, p. 169—170; D. P. Bogdan, *Сопредѣли*, vol. II, p. 49—50.

⁵ P. A. Lavrov, *Палеографические снимки с юго-славянских рукописей болгарскаго и сербскаго письма*, vol. I (sec. XI—XIV), Petersburg, 1905, fot. 2 E. F. Karskij, *op. cit.*, p. 367.

⁶ P. A. Lavrov, *op. cit.*, fot. 15.